

Operace Kámen – představení drážďanského divadla

O akci „Kámen“ se dlouho dobu mluvilo a psalo spíše výjimečně (těmi výjimkami byli historici Igor Lukeš a Prokop Tomek). Pokud vstoupila do povědomí veřejnosti, pak spíše díky televiznímu filmu *Swingtime* (ČT 2007, režie Jaromír Polišenský).

Vnučka politického vězně Oty Tulačky, badatelka a dnes také místopředsedkyně Společnosti pro výzkum zločinů komunismu Václava Jandečková však v nedávné době svými dvěma knihami *Kámen. Svědectví hlavního aktéra akce „Falešné hranice“ u Všerub na Domažlicku* (Nakladatelství Českého lesa, Domažlice 2013) a *Falešné hranice. Akce „Kámen“: oběti a strůjci nejutajovanějších zločinů StB 1948–1951* (Argo, Praha 2018) posunula naše vědění o obětech této naprosto obskurní operace komunistické tajné policie. Zveřejněné případy, alespoň částečné ukázání na viníky (ne všechny se podařilo pojmenovat), syrový a přesný popis falešné americké celnice a dalších detailů, to vše nás dostalo o pořádný kus dál. V současné době autorka finišuje s přípravou putovní výstavy na dané téma.

Teď se však povědomí o téhle děsivé realitě přelomu 40. a 50. let ještě více prohloubilo. Divadlo Staatsschauspiel Dresden nastudovalo na základě knih Václavy Jandečkové, ale i vlastního bádání v Archivu bezpečnostních složek představení, jehož premiéra se odehrála v sobotu 20. října 2018 pod názvem *Operation Kamen*. Motivem volby tématu je nejspíš trpká zkušenost východních Němců s tajnou policií Stasi.

Klíčovými osobami jsou nepochybně režisér Florian Fischer a představitel hlavní a jediné role Lukas Ruppel. Jejich mládí a zároveň nápaditost povyšuje hru na hluboké zamyšlení nad tím, jak nás totalitní režimy ovlivňovaly a hlavně dodnes ovlivňují. Až niterné detaily ukazují, jak snadno se lze nechat svést (ke spolupráci, k udání, k prozrazení tajného přechodu hranic). Hlavního představitele doplňuje deset drážďanských obyvatel, kteří

Foto: Sebastian Hoppe

k divákům promlouvají v předtočených černobílých videích. Mrazivě se v nich vracíme na přelom 40. a 50. let na československo-bavorské hranici.

Představení se odehrává na malé scéně, ovšem divák je hluboce vtažen do děje nejen stísněnými prostory, ale především zvukově – zvuk vnímá pouze skrze sluchátka. A scéna? Ta je paradoxně velmi jednoduchá a příliš se nemění. Respektive mění se tím, že se posouvají různé regály a boxy

plně zajímavých věcí. A právě v tom je skryta ona děsivost. Jsme totiž v ateliérech či dílnách Státní bezpečnosti, kde leží tu čerstvě natřená hraniční závora, tam hromada bílého kamení, písek, tady láhve s whisky, stromy... Falešné hranice.

Po drážďanské premiéře a několika tamních reprízách se na počátku ledna dočká i český divák. Představení totiž uvede pražské Divadlo Archa.

Lukáš Kopecký